

Naslov originala:
LONGSHORE DRIFT
Karen Gillece

Copyright © Hachette Books Ireland, 2006
Copyright © ovog izdanja Kontrast izdavaštvo 2019

Za izdavača:
Vladimir Manigoda

Urednica:
Jelena Nidžović

Prevod:
Dorđe Tomić

Lektura i korektura:
Duška Rajković

Dizajn korica:
Dragana Nikolić

Prelom:
Danilo Lučić

Štampa:
F.U.K. d.o.o.

Tiraž:
1000

This project has been funded with the support from
the European Commission.

Ovaj projekat je realizovan uz podršku Evropske komisije.

**Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union**

Karen Gilis
NAPLAVINE

Prevod: Đorđe Tomić

KONTRAST

Beograd, 2019.

Za Hanu i Pola O'Grejdija

Jer nisu svi koji lutaju izgubljeni.

Dž. R. R. Tolkin – *Družina Prstena*

PRVI DEO

1

PONEKAD bi mi se pričinio. Njegovo lice ukazivalo mi se po uličnim ćoškovima, gde je obično lutao i vukao sandale po ivičnjaku, malih palčeva zavrnutih pod lastiš kratkih pantalona, klataći u hodu svoje tanušno telo. Ugledala bih ga kroz otvorena vrata automobila kako pretura po zadnjem sedištu – male ruke koje grabe presvlaku i rovale kroz nju. Ti automobili su uvek bili moderni, udobni automobili, namenjeni porodicama, za mame koje razvoze decu po školama - suluda pomisao sama po sebi, s obzirom na to da su jedina vozila u kojima smo ikada putovali bili izakani, olupani kombiji oslikani dugama i cvećem ili Suncem i Mesecom, u jarkim bojama. Psihodelične smrtonosne zamke. Videla bih ga kako trči niz ulicu sa školskom torbom na leđima iako nikad nije išao u školu niti je imao ranac za knjige. Pramenovi njegove tamne kose poskakivali su pri svakom koraku. Međutim, kod takvih varki nema pravila, i vremenom sam se navikla na njihovu apsurdnost. Ponekad, videla bih nečiju ruku kako hvata njegovu, kako ga pridiže i privlači ka sebi, iznova mi ga oduzimajući.

Već neko vreme gajim ove zablude, iako ne bih mogla da kažem kada su tačno započele. Možda su bile tu od samog početka. I svesna sam da im nisu pomogle velike doze kanabisa koje sam sebi prepisivala. Možda sam mislila da ću ih se nekako otarasiti dolaskom kući u Irsku, da ću ih stresti sa sebe, kao kapljice

vode sa kišobrana. Ali tog dana u vozu iz Dablina, dok mi je glava padala od pospanosti, a moj dah maglio prozor na koji sam se naslonila, u snovima sam čula nežno razbijanje talasa o obalu i ugledala sam ga, tamo na plaži – njegovu razbarušenu kosu, naježenu kožu nadlaktica, način na koji je stajao, sav ponosan i žestok, isturene brade i stomačića. Oči su mu bile usmerene ka okeanu, čiji su postojani talasi zapljuskivali obalu.

Dugo sam već sanjala taj isti san, pa sam, na neki način, za njega bila unapred pripremljena, uvežbala sam svoju ulogu posmatranja i zamišljanja – prateći njegove spore, odlučne pokrete, njegove bose noge koje se bore sa peskom, misleći kako ga parčići školjki sigurno golicaju po nežnim tabanima. U tim snovima nikada nisam pričala sa dečakom, niti sam ga dotakla. Sa rukama i dalje na kukovima, staloženo se primicao obali, privučen silinom okeana. Posmatrajući ga, setila sam se njegovih prvih nesigurnih koraka, načina na koji je držao šake visoko uz grudi, malih ruku savijenih u laktovima dok se teturao okolo spreman na pad. Osetila sam isti trzaj u grudima kao onda – trzaj trenutka pre pada.

Možda zato što sam već poznavala ovaj san, ili možda zbog naglog poskakivanja voza, tek uspela sam da se probudim baš pre nego što je voda zapljusnula njegove cevanice, poštedevši tako svoje srce tog niskog udarca.

Kroz izmaglicu polusna, čujem glas koji najavljuje stanicu i shvatam da sam stigla. Na peronu su me, naravno, već čekale – ona sa nervoznim i opreznim osmehom, i ona mlađa, sa tmurnim i krutim pogledom. Osećala sam se slabašno i pomalo neprijatno dok sam skupljala svoje stvari. Ubrzo sam bila na peronu i Sorša je stajala ispred mene.

’Lara, rekla je.

Imala je taj pogled u očima. U tom pogledu je bilo sve – ceo moj život i sve što ona misli o tome, o mojim nesmotrenim putovanjima, o mojim aljkavim vezama i samovoljnoj egzistenciji i tome kako je i očekivala da ću se jednog dana ovako vratiti. Ali,

takođe, i saosećajnost. Kada me je privukla u zagrljaj, iznenadile su me suze koje sam osetila u grlu i brzo ih progutala, potisnula u dubinu utrobe. Kada me je pustila i napravila korak unazad, ugledala sam njene prodorne ispitivačke oči. Uprkos mojim čvrstim namerama, osetila sam poznatu nelagodu kada me je prikovala tim tužnim, sažaljivim pogledom.

'Hajde sada,' rekla je nežno. 'Kola su odmah ispred.'

Ispostavilo se da su kola veliki stari mercedes maslinaste boje sa kožnim bež tapacirungom – pravi dragulj od vozila u ofucanom, retro smislu. Uopšte nisu pristajala Sorši. Kada je uhvatila volan, delovala je patuljasto naspram te mašine oko nje. Sedeći na ivici sedišta uspravna kao šipka, očiju uprtih na drum, delovala je kao da neudobno pluta u tom moru kože, dok je probijala vazduh pitanjima. Drveće je bacalo prošarane senke po vetrobranu dok smo jurili ka seoskim krajevima, a njen glas je punio ogromni, prazni prostor između nas, optimističan i vedar, ali istovremeno poduprt podrhtavanjem živaca koji poskakuju kao kapi kiše po krovu.

'Kako si putovala? Nije bilo previše zamorno?' pitala je vedrim tonom.

'Bilo je okej. Znaš kako je – sva ta presedanja. Gluvarenje po aerodromskim čekaonicama.'

Na zadnjem sedištu Avril je ćutala, uronjena u svoje adolescentske patnje. Soršin raspevani glas mi je razorno poskakivao po nervima, već uveliko iziritiranim dugačkim letom, da i ne pominjem pet ili više votki koje su me održale tokom vrludavog puta iz Brazila.

'Jesi li spavala u avionu?'

'Ne baš. Spavala sam malo u vozu.'

'I to je nešto. Ionako će ti trebati neko vremena da se sabereš,' istakla je to sa blagom žestinom u glasu.

Ovce su bile raštrkane visoko u brdima i moj pogled je ovlaš preletao iznad njih, upijajući boje tog pejzaža – ljubičastu izmaglicu drveća na horizontu, bujno zelenilo trave, čak i krajem

leta. Pomislila sam na pejzaže koji su ostali iza mene – prašnjave, stenovite i ogoljene ravnice, kaktuse koji poput bodljikavih prstiju pokazuju prema nedostižnom nebu. Osetila sam se lucidno sada kada sam se konačno otrgla od voza, naprasno budna i prisutnija nego što sam se mesecima osetila. Možda zato što sam se ponovo vratila ovde, ili zbog bekstva od Južne Amerike i potrage za njim, ali kao da su mi se oči raširile, kao da su upijale više. Prizori, zvuci i mirisi ostavljali su tragove na mojim čulima – kričanje galebova, slani, dimljivi miris spaljenog treseta, gradovi obojeni u sve boje spektra. Obuzela me je iznenadna ushićenost i krenula sam da govorim, bujica reči je poplavila kola.

’Sorša, ne bi verovala kakvo je obezbeđenje na aerodromima. Njujork zapravo nije bio najgori. U Riju su me naterali da otvorim sve svoje kofere – a videla si koliko ih imam –i ispraznim svaki pojedinačno. Drugde ih samo provuku kroz mašinu, rendgen ili šta već. Ali u Riju sve ručno pregledaju. Bukvalno sve. Kozmetiku, donji veš, aparate. Neki tip sa rukavicama od lateksa vršlja kroz sve što posedujem. Ne želiš da se postidiš oko nečega što si spakovala sa sobom. Kažem ti...’

Nastavila sam priču u tom maniru, odlučno se trudeći da održim veselost, sve dok nisam čula svoj glas, to tanušno živčano pištanje u njemu, i uhvatila Soršin usputni pogled, kratki blesak zgranutosti u njenim očima. Ovakva uzbuđenost je bila novina za mene, izazvana blizinom doma i sve jačim utiskom da se krećem ka drugačijem načinu života, odmoru od kruženja u zatvorenom kolu mračnih dana i noći. Zavrtelo mi se u glavi od osećaja mogućnosti. Ali znala sam da treba smiriti tu uzbuđenost i držati pod kontrolom moje nestabilne emocije.

’Čekaj samo da vidiš grad, Lara. Sigurna sam da ga nećeš prepoznati.’ Dok je Sorša stezala volan, a njena burma svetlucala na suncu, primetila sam kako su joj ruke ostarile, grubu kožu koja se tanjila i istezala preko kostiju. Ona me je, takođe, krišom gledala, pokušavajući da shvati ko sam ja sada, ova rođaka koju nije videla više od petnaest godina. Izraz blagog razočaranja joj

je lebdeo nad licem i nije bilo teško primetiti da je očekivala više od mene na planu ispoljavanja žalosti. Shvatila sam, po njenom izrazu lica na peronu, da se bila pripremila da dočeka ženu koja je i dalje ucveljena i unezverena, uplakanu olupinu od osobe. I da, ja sam neko vreme itekako bila u tom stanju, ali sam u međuvremenu naučila da ostajanje u njemu isisava energiju i ispija dušu. Na kraju stigneš do momenta kada moraš da napraviš izbor – da se prepustiš sveobuhvatnoj i beskonačnoj tuzi, ili da se sabereš, nabaciš osmeh hrabrosti na lice, i pokušaš da promeniš stvari. Priznajem, moja maska hrabrosti povremeno spada, ali prošle su dve godine od kako sam ga izgubila i naučila sam nekoliko trikova usput.

Sorša baš i nije bila moja omiljena osoba na svetu, ali moguće je da nisam bila fer prema njoj tog popodneva, zbog našeg istorijata. Ali, neke rane vremenom samo gnoje, i verovatno mi i dalje smeta način na koji je iskoristila svoju matericu, pre mnogo godina, da sabotira naše planove, moje i njegove. Gledajući ovu rođaku, najbližu koju imam, tražila sam promene koje su se pojavile na njoj, na način na koji to žene obično rade. Bila je starija od mene dve godine, dakle, sada ima trideset i šest. Njeno telo je bilo krupnije – što je nakon porođaja neminovnost – ali svejedno sam bila iznenađena. Oči su joj i dalje bile prozirno plave, velike, sa dugačkim trepavicama prekrivenim lepljivom crnom maskarom, koje su joj davale izraz večite iznenađenosti. Pitala sam se da li je maskaru stavila radi mene. Njene plave kovrdže su postale krute i oštre tokom godina, kao da se tenzija u njenom telu izlila do krajeva kose – toliko, da sam morala da suzbijem poriv da se ne nagnem i ne povučem ih da se malo opuste. Ali, ispod kose, Soršino lice je bilo ono koje se najviše promenilo, njene delikatne i lutkaste crte. Ispod grimase njenog odlučno dobrog raspoloženja bilo je umorno i stegnuto lice. Iznenadio me je talas naglog osećaja tople blagosti prema njoj, prolaznost vremena koja omekšava sva ružna sećanja. Rešila sam da oprostim i zaboravim. Skoro da sam mogla da čujem zvuk svog novog lista kako se okreće.

'Lepo je videti te', objavila sam naprasno.

'Takođe, Lara,' rekla je, nakon trenutka zbunjenosti. 'Bili smo zabrinuti za tebe. Nakon svega što se dogodilo. Dobro je što si se vratila kući.'

Kuća. Ta reč je odzvanjala u tišini koja je rasla oko nas dok smo prolazili pored Kilorglana i Genbega. Put je zavijao i spuštao se u dolinu pre uspona koji je otkrio široko prostranstvo mora. Svetlo se presijavalo na vodi koja je nadirala iz Atlantika, gnezдила se između poluostrva, jarkoplava na popodnevnom suncu. Zaboravila sam koliko je taj prizor prelep i osetila sam naglo naviranje emocija tako zagledana kroz prozor, grickajući ivicu nokta, dok mi je sunce grejalo obraz. U mene je ponovo krenuo da se uliva topli osećaj da je sve moguće i da možda konačno pravim preokret u životu, da je ono najgore sada iza mene.

'Osećaš li da se nešto promenilo?' pitala je Sorša.

'Ne znam. Brda deluju manja.'

'U poređenju sa Andima sasvim sigurno!' Njen smeh, topao i muzikalan, ispunio je automobil.

'Valjda.'

'Nadam se da imaš fotografije. Svi jedva čekamo da vidimo fotografije sa tvojih putovanja. Zar ne, Avril? Njena ćerka se i dalje nije oglašavala. Sedela je tiho i mrko gledala kroz prozor.

'Sigurna sam da imaš na stotine slika!' bila je uporna.

'Svakako.'

Nisam bila spremna da joj objasnim kako sam sve svoje fotografije bacila sa vrha Šećerne Glave u Riju, gledajući kako ih vetar hvata i odnosi preko prostranog zaliva, pre nego što su se raštrkale kao konfete – tako dramatičan performans čak je i privukao publiku. Petnaest godina bačenih niz vetar jednim potezom ruke, impuls koji ću kasnije prepoznati kao dramatičan i razmažen. Setila sam se kako sam se brzo okrenula i otišla, pre nego što je ijedna pala, ne želeći da znam gde su sletele. Plašila sam se da ću se predomisлити i krenuti da se verem po liticama i da ih skupljam. Ipak sam se udaljila i vratila nazad na žičaru, osećajući kako me obuzima otupelost svih čula.

'Pa, kuća je skroz spremljena za tebe. Jel tako, Avril?'

Posmatrala sam je u retrovizoru, to ljuto, namrgođeno stvarjenje sa crnim linijama nacrtanim oko očiju, čineći ih mračnim poput njenog raspoloženja. Avril. To malo seme koje je posađeno i koje je raslo pre nego što sam otišla. To tajno i sramotno seme.

Tada je bila samo zrno zabrinutosti iza Soršinog osmeha. Tako davno. Taj tankousti, iznureni izgled njenog oca jasno se prepoznavao na njenom malom, vilinskom licu. Iste raskošno tamne, crnpuraste nijanse. Palo mi je na pamet kakvo je olakšanje to što nije krenuo sa njima da me pokupe, što su Sorša i Avril došle same. Nisam bila sigurna kako bih reagovala na njega, na njegove oči, njegov mek glas. Avril je imala petnaest godina – užasavajući živi podsetnik na to koliko je vremena prošlo od kako sam otišla. Bilo mi je teško da skinem pogled sa nje.

'Da li je i dalje zovu Kuća Jenkija?' Pitala sam okrenuvši glavu ka njoj sa ohrabrujućim osmehom. Fiksirala me je strogim malim pogledom.

'Da, odgovorila je šturo, očigledno iznervirana što sam iznudila od nje ovaj slog. Njeno opasno lišće je odašiljalo neprijateljske signale. Očigledno je da neće biti lako osvojiti je, ali nisam ni imala naročitu želju da se sprijateljimo, tako da sam se samo okrenula nazad i čekala naznaku šanse. Kuća Jenkija. Sivo-plava drvena koliba okružena tremom. Ne nalik na tradicionalne bele seoske kuće sa malim prozorima i kosim krovom, ili na one nove bungalove koji su se pojavili, sa svojim staklenim zidovima i prenaplašenim nadstrešnicama, već tradicionalni američki letnjikovac sa istočne obale, sa običnim vratima i glinenim saksijama sa uvelim listovima zdravca na verandi i ostarelim klematisom koji puzi uz baštenske rešetke.

Tokom godina, često bih je se setila i koristila je kao utehu kada mi zatreba, i kada su kola zašla na travnatu stazu, pluća su mi se skupila od snažnog udara sete. Za trenutak, skoro da sam očekivala da ću videti majku kako izlazi iz kuće, ruku podignutih da zaštiti oči od sunca. Iza kuće, sporo su se pokretali lenji talasi plime, šireći se po mokrom pesku, zvuk mora se valjao iz daljine.

Dok se Sorša baktala oko brave, objašnjavajući preko ramena kako ima neka caka oko nje, osetila sam čudnovat osećaj iščekivanja, nešto kao uzbuđenje, šljašteći nabor optimizma jer sam ponovo tu, kod kuće. Ali kada su se vrata otvorila i pošto smo nas tri ušle unutra sa mojim koferima, deo mog uzbuđenja je splasnuo. Stajala sam mirno u majčinoj dnevnoj sobi postajući svesna kako se malo toga promenilo. Kuća je bila ista onakva kao kada sam je napustila – isti nameštaj, iste uramljene fotografije naših predaka uredno okačene na zidovima, vrata kroz koja ulaziš iz predsoblja u kuhinju, u spavaće sobe, kupatilo. Ali je sve delovalo nekako manje. U tom trenutku, verovala sam da ću kuću videti nekim novim očima, onako kako je Avril verovatno vidi svojim mladalačkim, neodbravajućim pogledom. Vreme se taložilo po ćoškovima, prsti prošlosti su gulili farbu sa drvenarije, naprsline i usporeno škripanje poda, oljušteni kreč i eho ljudskih glasova zaglavljene u zidovima. Nameštaj je delovao mračno i neudobno, deformisan godinama korišćenja, oblikovan udubljenjima koja su utisnula tela drugih ljudi. Nesvesna moje iscrpljenosti, Sorša se u naletu snage i brzine sjurila u spavaću sobu sa torbama, vrativši se koji trenutak kasnije sa naelektrisanim osmehom punim optimizma.

'Stavila sam ti stvari tamo', rekla je vedro. 'I namestila sam ti krevet.'

'Hvala', rekla sam. Nisam bila sigurna kako se osećam povodom spavanja u krevetu moje majke, iako je prošlo skoro dve godine otkako je tamo umrla. 'Veoma si dobra.'

'Svašta.'

Gledajući oko sebe, bila sam zapanjena kako je Sorša ostavila svoj trag po svemu na šta bi mi pogled pao. Bio je svuda, u očišćenim podovima i uglačanom nameštaju, u nabranim zavesama i vojnički zategnutoj posteljini. Prolazeći, poput senke, kroz sobe, uvidela sam da je ona dolazila ovde, sređivala kuću, brisala prašinu i glancala podove. Njeno prisustvo izbijalo je iz krpe koja je bila uredno savijena i prebačena preko slavine. Nje je bilo svuda, a mene nigde.

Naglo me je obuzeo umor i čula sam glas u glavi kako mi se obraća.

Drži se, Lara. Jedno po jedno. A onda sam se setila zašto sam ja ovde, zašto sam se vratila, i ta misao me je smirila.

'A što ne bih pristavila čajnik?' predložila je Sorša, 'da nam napravim svima finu šolju čaja?'

Čula sam je iz kuhinje, uposleni žubor njene industrije. Kopajući po torbi našla sam svoje cigarete, moja ruka je okrnula ziper-kesu sa pakovanjem rizli i paketom trave koju sam kupila u pabu blizu stanice Hjuston. Samo za hitne slučajeve, podsetila sam se. U meni je i dalje treperio osećaj nade, verovanje da ću uspeti da preguram bez toga. Uostalom, ne verujem da bi Sorši bilo baš svejedno da me vidi kako palim džoint pred njom. Otvarajući paklu cigareta, izvadila sam jednu i, osetivši kako Avril pilji u mene, zastala sam.

'Hoćeš ti jednu?' pitala sam, nudeći joj kutiju.

Brzo je pogledala u pravcu kuhinje odakle je dopiralo zujanje radne atmosfere i kratko odmahнула glavom. Sela je preko puta i oprezno me je gledala svojim okruglim braon očima. Primetila sam da su i njene oči umrljane ćilibarom, kao njegove. Svetlo u tim očima se promenilo. Zaradila sam njeno poštovanje. Paleći cigaru, napunila sam pluća i krenula da dohvatim pepeljaru od školjke. Avril bi sigurno uzela cigaretu da majka nije bila prisutna. Osmehnula sam joj se, ali kajala sam se što sam je stavila u iskušenje.

Sorša se pojavila sa čangrčućim poslužavnikom.

'Evo ga', rekla je zadihano, ostavljajući ga na stočiću i laganim tapkanjem po nozi pokazujući Avril da se pomeri u stranu i oslobodi mesto na kauču. 'Ovo će te oporaviti.'

Gledala sam tanki mlaz čaja kako se sliva u šoljice i zavijutak njenog malog prsta dok je dolivala mleko. Postojalo je nešto elegantno u njenom držanju što je činilo da se osećam tako krupno i nespretno, sa mojim izgriženim noktima i neurednom kosom.

'A da, ova su za tebe' dodala je, pokazujući rukom u pravcu malog svežnja pisama spakovanog iza čajnika. 'Neka pisma koja

su nedavno stigla za tebe dostavljena su na našu adresu. Možda bi trebalo da odeš do pošte da im kažeš da si se vratila.'

Prihvatajući šoljicu, potrudila sam se da sedim uspravno kako bih se uskladila sa njenim držanjem. Zabacila sam kosu iza ušiju i ispravila košulju, navlačeći je preko kolena. Postojala je neuravnoteženost između nas dve, koje sam bila gorko svesna – ona sva sređena i uštirkana, ja umorna i izgužvana. Ali više od toga, postojao je neizmireni dug. Osećala sam ga u pažljivo održavanoj kući, neizgovorenom podsetniku na sve što je bilo, a posebno na to kako se starala o mojoj majci, Lilijan.

'Ove šoljice', rekla je Sorša, gledajući ih sa dozom poštovanja, 'ove su bile Lilijanine omiljene.' Šoljice su bile male, nežne i tanane, sa zakrivljenom drškicom, suviše malom za bilo šta osim dečjeg prsta, i krupnom ružičastom ružom otisnutom na površinu porcelana, sa tračcima lišća i bodljikave stabljike. Podigla sam pogled sa svoje šoljice i primetila kako se Soršina usta trzaju, i naglo podrhtavanje vilice pre nego što se brzo vratila.

'Bilo je veoma mirno', rekla je blago, i tišina je ispunila sobu.

'Na kraju, otišla je veoma tiho.' Za trenutak nisam bila sigurna kako da odgovorim na to, trudila sam se da shvatim smisao te izjave – 'na kraju' – koja je implicirala bolne epizode koje su se odvijale pre konačne tihe smrti.

'Žao mi je što nisam bila tu', rekla sam iskreno. Da sam samo mogla da budem ovde sa njom.'

'Nije htela da te dovlači nazad kući', Lilijan nam je uvek to ponavljala. 'Nemoj da uznemiravaš Laru', rekla bi. Bila joj je mrska sama pomisao na to da te vraćamo ovamo, dok si i dalje pokušavala, i dalje tragala...'

Ostavila je rečenicu nedovršenom i, na trenutak, nas tri smo samo sedele tu u tišini. Avril se zagledala u svoju šoljicu. Mogla sam da osetim kako joj je neprijatno.

U toj tišini, nešto se promenilo u prostoru između nas, nastala je neka nova napetost. Sorša se pripremala da nešto kaže – videla sam to po treperenju njenog viličnog mišića. Zakovala me